

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

מדות פרק א' - בענין כלים שנשתמשו לעבודה זרה

1. מדות פרק א' משנה ו', וז"ל, "וארבע לשכות היו בבית המוקד כקיטונות פתוחות לטרקלין שתיים בקדש ושתיים בחול וראשי פיספסין מבדילין בין קדש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת טלאי קרבן דרומית מזרחית היא היתה לשכת עושי לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון צפונית מערבית בה יורדים לבית הטבילה."

2. גמ' ע"ז נב:, וז"ל, "בעא מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חוניו, מהו שישתמשו בהן בבית המקדש וקא מיבעיא ליה אליבא דמ"ד בית חוניו לאו בית עבודת כוכבים היא, דתנן כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים, ואינו צריך לומר לדבר אחר כהנים הוא דקנסינהו רבנן משום דבני דעה נינהו, אבל כלים לא, או דלמא לא שנא א"ל אסורים הן, ומקרא היה בידינו ושכחנוהו. איתביה כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו, מאי לאו הכנו דאטבלינהו, הקדשנו דאקדישננהו א"ל ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי, הכנו שגנזנום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם. לימא מסייע ליה מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון, ואמר רב ששת ששקצו לעבודת כוכבים אמר רב פפא התם קרא אשכח ודרש, דכתיב ובאו בה פריצים וחללוהו, אמרי היכי נעביד ניתברינהו, אבנים שלמות אמר רחמנא, נסרינהו, לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא. ואמאי ליתברינהו ולישקלינהו לנפשייהו! מי לא אמר רב אושעיא בקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם משום כספא ודהבא של ירושלים והוינן בה, ירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדרייאנא טוריינא שיפא, מפני טבעה של ירושלים, עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר ובאו בה פריצים וחללוהו התם לא אשתמשו בהו לגבוה, הכא כיון דאשתמש בהו לגבוה, לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא."

ורש"י שם, וז"ל, "בית חוניו. מפרש בשמעתין בתרייתא דמנחות חוניו בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח ופליגי התם איכא למ"ד לשם עבודת כוכבים ואיכא למ"ד לש"ש וקמיבעיא ליה לר' יוסי בן שאול אליבא דמ"ד לאו בית עבודת כוכבים היא דאליבא דמ"ד דעבודת כוכבים היא לא קמיבעיא ליה דהשתא להדיוט אסורין כדאמר לעיל בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר לגבוה מיבעיא: ואין צ"ל לדבר אחר. כהנים ששימשו לעבודת כוכבים אין צ"ל שלא ישמשו עוד למקדש כדכתיב ביחזקאל (מד) יען אשר ישרתו אותם לפני גלוליהם וגוי וכתוב בתריה לא יגשו אלי לכהן לי ומדקאמר אין צ"ל לדבר אחר מכלל דבית חוניו לאו דבר אחר הוא ואפ"ה קתני דכהנים אסירי וקמיבעיא ליה לר' יוסי כלים מאי: כהנים דבני דעה נינהו. וידעי שנאסרו הבמות אף לשם גבוה והלכו ועבדו בבמה הוא דהנוס רבנן: אבל כלים לא. קנסי או דלמא לא שנא: מקרא היה בידינו. בהנך דעבודת כוכבים דהיכא דמדאורייתא הוה בהו טעמא להתירא קנסוהו רבנן אע"ג דלאו בני דעה נינהו ה"נ אע"ג דלאו בית עבודת כוכבים ולא מיתסרי מדאורייתא קנסוהו רבנן בכלים ככהנים: כל הכלים. כהנים שבימי חזקיהו היו מגדין לו כל הכלים של בית המקדש אשר הזניח אחז במלכותו במעלו לעבודת כוכבים: הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינו. מטומאת עבודת כוכבים: הקדשנום דאקדישננהו. שחזרו ומשחום בשמן המשחה אלמא כיון דמדאורייתא לא מתסרי דהא הקדש נינהו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו אינהו נמי לא גזרו

עליהו הואיל ולא בני דעה נינהו: שהחזרת לי אבדתי. זהו המקרא ששכחתי: שהקדשנו אחרים תחתיהן. אבל הנך קנסוהו רבנן וגנזום: מזרחית צפונית. שימוש ארבע לשכות שהיו במקצעות העזרה קא חשיב במס' מדות (פ"א מ"ו): ואמר רב ששת ששיקצו לעבודת כוכבים. אלמא אע"ג דלהדיוט לא מיתסרי דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו גזור בהו רבנן לגבי גבוה ואע"ג דלאו בני דעה נינהו ובבית חוניו נמי אע"ג דלאו בית עבודת כוכבים ולא מיתסרי כלים דידיה מדאורייתא גזור בהו רבנן: התם קרא אשכח ודרוש. דמדאורייתא אסירי אפי' להדיוט: דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה. מכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יצאו כליו לחולין וכיון דנפקי לחולין קנינהו בהפקירא והווי דידהו וכשנשתמשו בהן לעבודת כוכבים נאסרו: אמר. הנך דבית חשמונאי כשנצחום היכי נעביד: ניתברינהו. על יד עובד כוכבים כדי לבטלן: אבני שלימות. שאין בהם פגימות ואפילו בפגימות סכין שתחגור בה צפורן פוסלת בהן כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין יח.): ננסרינהו. לאחר שבירתן להשוות פגימתן לא תניף עליהם ברזל כתיב ועמדו וגנזום: ונתברינהו. כדי לבטלן מעבודת כוכבים: ונשקלינהו לנפשיהו. שהרי חולין הן וכדקאמרת ובאו בה פריצים וחללוה: משום כספה וזהבה של ירושלים. שרובה הקדש: טריינא הדריינא שיפא. מטבעות של ירושלים טריינא הדריינא על שם מלכי רומי נעשו הצורות ושמן טוריניוס אדרייניוס: שיפא. ישן ביותר שנישוף מחמת יושנו ואין הצורה ניכרת: "

3. גמ' ע"ז נד., וז"ל, "וכי הא דאתא עולא אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו המשתחוה לבהמת חברו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חברו רבוצה בפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה מנא לן דאסרה אילימא מכהנים ודלמא שאני כהנים דבני דעה נינהו ואלא מאבני מזבח ודלמא כדר"פ ואלא מכלים דכתיב ואת כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו ואמר מר הכנו שגנזנום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהן והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא כיון דעבד בהו מעשה איתסרו להו הכא נמי כיון שעשה בה מעשה אסרה."

ורש"י שם, וז"ל, "מאבני מזבח. שגנזום מלכי בית חשמונאי משום דשיקצום מלכי יון לעבודת כוכבים ואע"ג דהקדש הווי ולא יכול העובד כוכבים לאסרן אפי"ה כיון דעבוד מעשה אסרינהו רבנן: איתסרו להו. גזרו עליהם חזקיה וסיעתו איסור עולם אף להדיוט דקתני גנזום ולא אמרינן ליפרקו וליפקו לחולין: "

4. בעל המאור עבודה זרה כד. בדפי הרי"ף (מופיע באתר)

ושם במלחמות (מופיע באתר)

ושם עמוד ב' בשלטי גיבורים (מופיע באתר)

5. רמ"א או"ח סימן קמ"ז סעיף א', וז"ל, "אין לעשות מפות לספר תורה מדברים ישנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך הדיוט וע"ל ס"י קנ"ג."

ושם בביאור הגר"א (מופיע באתר)

ושם במגן אברהם סק"ה (מופיע באתר)

6. חזון איש יו"ד סימן ס' סקכ"א (מופיע באתר)